

1999 - Nöjeslivet i Torsång

av Tage Pettersson

Sommarens höjdpunkt! Foto Olle Andersson

- Förord
- Biografer
 - Biografen i Godtemplarlokalen
 - Ambulerande biografer
- Teater
 - Torsångs Teateramatörer
 - Ungdomsteater
 - Gästande teatersällskap
 - Bygdespel
- Dans
 - Dans i godtemplarlokalen
 - Torsångs IF:s onsdagsdanser och basarer
 - Dansbanor och festplatser i byarna
 - Godtemplarparken
 - Sveaborg
 - Tillfälliga festplatser
- Folkdanslag
 - SGU Folkdanslag
 - Torsångs Folkdansare
- Barnfester
 - Kyrkans barnfester
 - Torsångs IF:s julfester
- Midsommarfester
 - Midsommar i Kårtylla
 - Midsommar i Torsång
 - Midsommar i Haganäs
 - Midsommar i Kyna - Tomnäs
- Filminspelningar
 - Till Österland
 - Gustav Vasas äventyr i Dalarna
 - Rågens rike
 - Nattvardsgästerna
 - Hembygdsföreningens filmer
- Hantverksdagar
- Basarer

- [Sommarkvällar på Hembygdsgården](#)
- [Milanveckan](#)
- [Tyllsnäs Udde](#)
- [Bystugor](#)
- [Rösåsens utsiktstorn](#)
- [Radio och TV](#)
- [Övriga nöjen](#)

Förord

Torsångs Hembygdsförenings årsskrifter fortsätter på temat Torsång förr och nu. Denna årsskrift berättar om nöjeslivet i Torsång i slutet av 1800-talet och under 1900-talet. Här behandlas dans, film, teater, barnfester, och mycket mer.

Det som berättas är personliga minnen från Tage Petterssons eller minnen som har berättats för honom av andra. Arrangemangen i nutid, t ex bygdespel, milanvecka med mera, berättas av Harald Skölving, som även redigerat årsskriften. Jag tackar honom för god hjälp!

I arbetet har vi kommit i nära kontakt med musiklivet i Torsång, vår förhoppning är därför att en kommande årsskrift ska berätta om musiklivet i bygden.

Tronsjö i november 1999
Tage Pettersson

Vi ber om tillgift för de arrangemang som vi i värsta fall har glömt!
Tage och Harald

Fotografierna kommer från Torsångs Hembygdsförenings arkiv.

Biografer

Biografen i Godtemplarlokalen

För dagens Torsångsbor är film och teaterföreställningar inget märkvärdigt, vi kan dagligen se dem i TV och på video. Annat var det i 1900-talets början, då de rörliga bilderna var en stor upplevelse. När den första filmvisningen i Torsång ägde rum är svårt att fastställa, men troligen var det någon gång kring 1910. Biografen var godtemplarnas byggnad i Trutenbo.

Godtemplarlokalen i Trutenbo byggd 1889 och tillbyggd 1931. Bilden är tagen från Hembygdsgården på andra sidan av Lillälven. Nuvarande ägare är familjen Cederberg. Foto Sven Samuelsson

Här visades under 20-talet de flesta av den tidens stora svenska filmer, t ex Selma Lagerlöfs *Körkarlen*. Jag kan ännu i denna dag inte lyssna på Horgalåten, som var bakgrundsmusik till scenen med *Döden*, utan att minnas den filmen. Vi ska heller inte glömma de danska komikerna *Fyrtornet* och *Släpvagnen*, de världsberömda komikerna Charlie Chaplin och Harold Lloyd.

Vem var det då som visade dessa filmer i Torsång? Jo det var en person hemmahörande i Falun eller kanske Korsnäs. Under 20-talet visades i godtemplargården stumfilm och svartvita filmer. De ackompanjerades av musik, i de flesta fall av en dragspelare från Korsnäs som jag tror hette Hugo Johansson. Han följde filmens olika avsnitt med lämpliga musikstycken.

Filmerna var inspalade i flera akter, dvs filmen inleddes med akt 1 och när den var slut, tändes ljuset i salongen, maskinisten laddade om projektorn med akt 2 och så vidare.

Det blev många pauser under en föreställning, lämpliga studer för att diskutera filmens innehåll!

I slutet av 20-talet kom den första ljudfilmen, Säg det i toner, den hade inte tal, men väl sång och musik. Det visades även en krigsfilm med kraftiga ljud effekter. Med ljudfilmens inbrott blev biomusikerna arbetslösa. Detta gällde t ex Bröderna Bergman från Tomnäs, som företrädesvis tjänstgjorde på Säter Bio.

Godtemplargården hade efter utbyggnaden 1931 fått goda visningsförhållanden, bland annat ett särskilt filmmaskinrum, men då minskade tyvärr intresset för filmvisningar i Torsång. Konkurrensen från Borlänge hade växt sig stark genom goda bussförbindelser, nya biografer och aktuella filmer.

Ambulerande biografer

I slutet på 20-talet besöktes Tronsjö av ett resande biografällskap på två unga män, varav den ene hette Charles, ett namn som i våra öron lät exotiskt. De slog upp sitt tält på Klas och Anna Sjöbergs ladugårdstomt och visade filmer för allmänheten.

Klas och Anna var särskilt inbjudna på premiären, det var första gången de bevistade en biografföreställning. De satte de sig ner med ryggarna mot duken och tittade på bioapparaten. De fick förstås vända på sig efter ett tag, det var ju trots allt intressantare att se vad som visades på den vita duken.

Charles återkom ännu en gång i början av 30-talet och då lämnade han en del saker kvar, som bänkar och även delar av maskineriet. Dessa saker stod länge kvar i Adrian Höglöf, "Slumpens", gård för Charles kom aldrig tillbaka.

Teater

Torsångs Teateramatörer

Man kan säga att teaterintressen i Torsång började vid seklets början. Då framförde medlemmarna i nykterhetslogen Barbro monologer och små teaterstycken för medlemmarna. Detta ledde till att ett amatörsällskap bildades och de framförde i första hand lustspel av kända författare.

De satte även upp pjäser som var författade av Karl Stefanus Haglöf, född i Dalvik och senare boende i Alsäck. Karl Stefanus skrev ett stort antal skådespel och pjäser, det var säkert ett 20-tal! När hans verk framfördes, satt han alltid på första bänk. Torsångs teateramatörer fick ett gott rykte och uppträdde även i grannkommunerna.

Aktörerna var bland andra Petrus Forsberg, Oskar Hjulström, Ebbe Wikzell, Erland Pettersson, Svea Johansson, Elsa Haglöf, Valfrid Backlund och några som ej är identifierade. Gruppen var verksam fram till mitten av 20-talet

Tack vara 30-talets utbyggnad av godtemplarlokalen fick den goda scenbyggnader och kulisser, då vaknade teaterintressen igen och ett nytt teatergäng bildades. De repeterade och framförde teaterföreställningar och medverkade även vid Rösåsens utsiktstorns invigning 1935.

Invigning av Rösåsens utsiktstorn 1935. I den övre raden står från vänster Sven Samuelsson, Sunnanö, Mait Jönsson, Nordanö och Nils Eriksson, Sunnanö. I den undre raden står Rikard Lindström, Sunnanö, Valborg Ernberg och Margot Haglöf, Tylla. Längst ner ser vi Gösta Lidman

och Gut Yngve Andersson, båda från Sunnanö.

Sedan följde en besvärlig tid för all föreningsverksamhet då det andra världskriget bröt ut 1939, med ständiga inkallelser för de manliga aktörerna. Det gjorde att teaterintresset snart dog ut.

Ungdomsteater

I början av 30-talet förekom teaterverksamhet för ungdom inom nykterhetsföreningen Dorkas NTO, där eldsjälarna Artur Andersson och Ernst Danielsson var drivande krafter. De framförde sagospel och mindre teaterpjäser i Torsång med omnejd. Verksamheten övertogs så småningom av den andra nykterhetsföreningen i Torsång, Logen Barbro IOGT, där Gut Anna Andersson var ledare och förde ungdomsteatern vidare. Den gruppen framträdde även på ett flertal ställen i grannkommunerna.

Ungdomstemplet Vintergatans amatörklubb vintern 1932-1933. Sagospellet "Den bergtagna". Bland aktörerna fanns Märta Hedman, Rut Johansson, Tore Andersson, Helga Jonsson, Lisa Olsson, Gunnar och Gösta Pettersson, Stig Sundström och Erik Pettersson. Erik Olsson blev senare spelman i SGU folkdanslag, Margot Haglöf och Mait Jönsson fortsatte i Torsångs Teateramatörer.

Amatörklubben Kamraterna i lustspelet "Solstrålen på Björknäs", vintern 1934 på scenen i Godtemplarlokalen.

Gästande teatersällskap

Även kringresande teatersällskap besökte godtemplarnas scen, bland annat gavs Fröken Julie med skådespelarna Åke Grönberg och Karin Kavli i huvudrollerna.

Höjdpunkterna var dock när Falu teateramatörer kom med Falurevyn. Deras föreställningar drog alltid fulla hus, ibland fick de ge dubbla föreställningar. Teatersalongen var stor, med läktarna inräknade kunde den ta emot 350-400 personer. Det hände också att teatersällskap från grannorterna besökte Torsång, t ex Södra Tuna teatersällskap.

Bygdespel

Teaterintresset har på sent 1900-tal åter vaknat i Torsång genom att Torsångs Folkdansare inom Hembygdsföreningen, börjat framföra olika bygdespel.

Schmittens sylta, ett flottarspel i tre akter

År 1988 började Torsångs Folkdansare planeringen av ett bygdespel med handlingen hämtad från flottningen under slutet av 1800-talet. Arbetet inleddes med intervjuer av de Torsångsbor, som hade egna minnen från flottningsepoken. Materialet överlämnades sedan till Olle Nord i Horndal, som tog fram ett första manuskript. Texten, som går på rim, har under åren bearbetats många gånger för att passa rollinnehavarnas kynne.

Premiären skedde den 17 augusti 1989. På scenen fanns som mest ca 50 personer, vilket innebar att danslagets medlemmar inte räckte till, utan många aktörer och statister måste rekryteras bland Torsångs bybor. I spelet deltar även Torsångs Trallare och Tylla Spelmän.

Spelet har sedan uppförts årligen mellan 1989 och 1992 då det tillfälligt lades ner. Sedan 1996 ges spelet i samband med den årliga milanveckan på Hembygdsgårdens dansbana.

Spelets första akt skildrar en flottares vardag, andra akten beskriver marknadsliv i Falun och sista akten utspelas på Schmittens sylta, allt på ett frodigt och burleskt sätt. Följande citat är hämtat från en programskrift:

"Inget har vi lagt till, men desto mer dragit ifrån!"

"Känner du Kuckelikana, ja nog känner ja na, går på Falu gata säljer körv....." Gösta Ristner spelar Kuckelikana och ger "ett spel i spelet" som en entusiastisk åskådare uttryckte det. Foto Magnus Ohlsson

Bröllopsspelet

När Torsång firade sitt 700-årsjubiléum uppförde Torsångs Folkdansare ett spel om ett bröllop. Det bygger på lite lånat, lite nytt och mycket gammalt. Musiken har skrivits av spelmännen Hans Haglöf i Dalvik och Hans Andersson i Tronsjö, som levde mellan 1821-1893 respektive 1806-1884. I spelet finns också en bröllophyllning på vers som skrivits av Hans Haglöf, och som Karl-Erik Stålhandske i Tylla har tonsatt. En av danserna är en Torsångskadrilj som danslaget själva har skapat till musik av Hans Andersson.

I spelets första del träffas en ung man och en ung kvinna, de sjunger visor om nyvunnen kärlek, i den andra delen skildras vigseln med symboliska visor och sedan framförs en stor bröllopsfest med dans, sång och slagsmål.

Kersti Allansdotter och Leif Hansson är de två älskande i Bröllopsspelet. Karin Limell till vänster och Lena Lindbärg till höger, ser avundsjukt på parets lycka. Foto Tage Pettersson

Herrarbete

Spelet beskriver dalfolkets arbetsvandringar till Stockholm. Den resan tog en vecka till fots, men gick över Avesta, Sala och Enköping. Vid ankomsten klädde man sig fint och gick in i Stockholm i samlad tropp.

"Efter den enkla kvällsvarden, tunnbröd och strömming och efter att ha gått fem mil och efter trötthet och skoskav så tråddes dansen taktfast och säkert varvid träflisorna röko om de välspikade näverskorna", berättar en bodakulla år 1832.

Spelet går i sju scener med en berättare som för handlingen framåt. Det börjar med ett avsked inför resan, flickorna ska stöpa ljus på Liljeholmens ljusfabrik och pojkarna ska hugga ved. Sedan rastar, äter och dansar sällskapet innan man kommer fram till Stockholm och möts

av stenkastande stadsbor som ogillar masarna och kullorna för att de tar arbetstillfällen ifrån dem. De fortsatta scenerna visar arbete och nöje för att sedan avslutas med hemgång och ett hjärtligt välkommen åter.

Hela spelet visas med mycket sång, dans och musik.

Dans

Danstillställningar förekom allmänt i Torsång under sekelskiftets första år. Det fanns naturligtvis danstillställningar även på 1800-talet, men då träffades ungdomar och ordnade dansträffar i någons bostad och där dansade de efter musik av en fiolspelman, t ex den kände spelmannen Hans Haglöf och senare hans son Gustaf Haglöf i Dalvik.

Just dessa spelmän gjorde noggranna anteckningar om sina spelningar i de olika byar där de spelade på danser, bjudningar och andra tillställningar. (Om detta ska vi återkomma i en senare årsskrift.)

Dans förekom även spontant, på samma sätt som i Gustav Frödings visa "Det var dans bort i vägen" eller i Vilhelm Mobergs "Raskens" där soldat Rask upplät sitt soldattorp till dans för traktens ungdomar.

Även i mitt hem har det förekommit dans på den övre våningen. Då fick husfar stötta taket i undervåningen när de taktfasta tonerna ljöd och de dansande tog fart i en hambo.

På dagarna var det dock lugnare takter, då pågick skolundervisning. Detta hände öre den fasta skolan, när undervisningen ambulerade mellan gårdarna i byarna.

Danser i godtemplarlokalen

När nykterhetsföreningarna och folketshusföreningarna växte ut i början på nittonhundratalet och byggde sina egna lokaler, kunde ungdomen framträda och dansa där. De offentliga lokalerna, som ägdes av kommunen och kyrkan, tillät inte arrangemang med profana tillställningar, de betraktades som syndfulla! Den inställningen fanns även inom nykterhetsrörelsen under de första årtiondena av nittonhundratalet. Men tiden förändrades och inställningen till dansen likaså och när godtemplarlokalen vid Lillälven byggdes ut och invigdes den 20 december 1931, förekom där regelbundet danstillställningar i många år.

Lokalen var populär och en av de större i trakten, den kunde ta emot omkring 300-400 personer. Flera av Dalarnas bättre orkestrar uppträdde där. De mest populära tillställningarna var olika basarer, som drog mycket folk.

I OGT-lokalen var ofta uthyrd till olika föreningar vid de flesta helgerna under vinterhalvåret. Efter en del år slutade dock godtemplarna att arrangera danser och hyrde i stället ut lokalen till Torsånga idrottsförening (TIF bilades 1945), som tog över nöjesarrangemangen.

Godtemplarnas anläggning betydde mycket för Torsånga föreningar och nöjesliv. Med tiden minskade dock antalet medlemmar i logen Barbro och arbetet med att hålla den

stora anläggningen i stånd blev alltför tungt. Många arrangemang ansågs dessutom stora trafiken på vägen mot Tronsjö-Dalvik, eftersom parkeringsplatser saknades.

Föreningslivet i Torsång var stort på den tiden och därmed även behovet av en samlingslokal. Lokalen erbjöds därför till de två största och livligaste föreningarna i bygden, det var Torsångs idrottsförening, och CUF (Centerns Ungdomsförbund).

Ingen av föreningarna kunde dock anta erbjudandet, trots att köpesumman var så låg som 25 000 kronor. Om de hade gått in i affären är det mycket troligt att de fått anläggningen gratis, med villkoret att lokalen skulle vara kvar och tjäna bygden. Så blev det nu inte!

1969 såldes den till Martin Ersson och senare till den nuvarande ägaren, Peter Cederberg. Idag kan vi i stället glädja oss åt det nya församlingshemmet vid kyrkan och bystugorna i Milsbo och Sunnanö.

Torsångs IF:s onsdagsdanser och basarer

På 1950-talet arrangerade idrottsföreningen onsdagsdanser i godtemplarlokalen. Danserna var mycket populära och mycket välbesökta. Här uppträdde bra orkestrar och även goda sångartister. En basar som ordnades en lördagskväll drog upp till 400 besökare, då kan man nog säga att det var fullsatt!

Där förekom extranummer som t ex guldregn, där massor av apelsiner kastades ut till publiken. Andra inslag var att dansgolvet markerades med numrerade cirklar. När musiken hastigt slutade vann den flicka som stod i den rätta cirkeln ett pris, t ex en klänning eller något annat klädesplagg - populärt!

Jag kan även nämna att bussar avgick från Borlänge till dansen, resan var gratis och ingick i entrén.

Tillställningarna måste tyvärr sluta, då trafikanterna efter vägen klagade hos polisen, de parkerade bilarna blev ett trafikhinder.

Dansbanor och festplatser i byarna

I Torsångs närmaste omgivningar har funnits många dansbanor och festplatser. I Borlänge kunde man vid sekelskiftet dansa i Stureparken, som senare blev Folkets Park med Parkhallen. Där fanns också Folkparken i Kvarnsveden, som senare blev Mellstaparken och Logen i Domnarvet.

Vidare bjöds det på dans i Våbäcksfors och Ljungheden i Gustafs, Åsparken och Vikasundet i Vika, Lövhagen och Skyttepaviljongen i Stora Skedvi. Det fanns en tid även en dansbara i Rommehed för både militärer och allmänhet. På vintrarna dansades det i en paviljong som låg där flygfältet nu ligger. Under 30-40-talet ordnade Tuna idrottsförening stora basarfester i regementets matsal. I Ornäs fanns dansbanor i Lövhölen, i Barkargärdet Björklunden och i Aspeboda fanns Flåbo.

Detta är bara en del av det stora utbud som den dansanta ungdomen hade i seklets första hälft. Under krigsåren 1940-45 och ända in på 50-talet gick Svedpojkarne Georg och Bror i passagerartrafik med ångbåten Runn från hemmahemmen i Torsång vid Svedgården och till kajen i Falun och folkparken i Falun. (Kajen i Falun låg i Tiskens norra ände, det är numera en parkeringsplats vid Faluns centrum. Folkparken låg på Kvarnberget.) Då hade Torsångs ungdomar ett kärkommet tillfälle att ta sig till Falun. Annars var cykel eller buss det vanliga sättet att ta sig till stan, dvs Falun.

I början av 20-talet växte det upp många dansbanor i socknarna runt Torsång och en av de första låt i Kårtylla. År 1922 byggde ungdomarna i Kårtylla en dansbara i Källsveden vid gränsen till Gustafs (Tosarby). Här spelade ibland Bröderna Bergman från Tomnäs. De kom i båt från Tomnäs och landsteg i Kårtylla.

1926 blev ungdomarna i Tronsjö klara med sin festplats. Dansbanan var sexkantig, eller kanske åttkantig, och mycket stor. Festplatsen kallades Tåktbacken och blev mycket

populär. Där samlades stora skaror som kom cyklande hit, bland annat från Borlänge. Bilarna var lätt räknade, så några parkeringsplatser behövdes inte.

När Tåktbacken öppnade den första danskvällen var det även dans i Källsveden, men dit kom bara de inhyrda musikerna och arrangörerna. Så efter den dagen upphörde Källsveden, dansbanan revs och såldes tillidrottsföreningen i Mora By i Gustafs, där Ljunghedens festplats byggdes.

Tåktbacken hölls igång till den 23 september 1934, då dess saga var slut. Anläggningen såldes till Borlänge kanotklubb och blev till ett klubbhus som låg vid Spångbro, vid vägen till Sunnanö längs Lillälven.

På Tåktbacken uppträdde många kända svenska artister, bland annat schlagerstjärnan Sven-Olov Sandberg, även kallad SOS. Han kom med sin fru Gunnel i en elegant bil, en röd Horch med lång motorhuv och vräkiga gula säten. Dit kom också kända teatersällskap, bland andra Skådebanan från Stockholm, dåtidens Riksteater, men de mest populära var nog ändå Falu teateramatörer med bland andra Georg Tunstedt och Joe Lind.

Tänk under vilka primitiva förhållanden de fick uppträda! Teaterscenen var byggd på en sluttande äng en bit från festplatsen. Det fanns ingen elektricitet, så Martin Haglöf ställde upp sin Oldsmobile W3303 på sluttningen och belyste scen och skådespelare, publiken var inte bortskämd på den tiden.

Ibland hyrdes festplatsen ut till olika arrangörer, bland andra till Flottarnas fackförening, LS, som ordnade stora festligheter. Då gavs föredrag av kända personer, t ex Sigfrid Hansson, en bror till den dåvarande statsministern Per Albin Hansson.

Även Torsångs frivilliga brandkår hyrde parken för stora festligheter, en gång bjöds det till dans på två banor, för både modern och gammal dans. Den gången kom det upp till 1000 personer!

Den extra dansbanan var godtemplarnas flyttbara dansbana, som lånades ut. Den tjänstgjorde även vid festerna i Burgrevgården, Spånbro och de första årens midsommarfester vid Vasastenen (på den nuvarande hembygdsgården).

Estraden på Tåktbacken, där musikerna satt, var skickligt konstruerad, taket var nämligen välvt mot publiken, så att ljudet lättare kunde strömma ut, det fanns inga ljudförstärkare på den tiden. Arrangemanget fungerade till allmän belåtenhet.

Hur såg då festplatsen ut? Dansbana fanns det förstås, men även en skjutbana för luftgevär, ett stånd där det såldes lotter, ett blomsterstånd med pappersblommor nedstuckna i sågspån. I nederdelen på blomman fanns en lott. Det fanns naturligtvis också en kaffeservering med läsk och konfektyrer. Serveringen var utarrenderad till Bagar Albin Johansson i Torsångs Kafé (se Hembygdsföreningens årsskrift 1997, Affärer och handlare i Torsång).

Vad kostade inträdet på den tiden? Jo, 50 öre per person, plus 10 öre i nöjesskatt, för att få komma in och delta i festligheterna. Det kan verka billigt, men villkoren var annorlunda på 30-talet med depression och arbetslöshet. Timpengen låg på mellan 80 öre och 1 krona. (Idag kostar det 90-100 kronor att komma in på Tyllsnäs Udde, jämför det med dagens löneläge, är det fortfarande drygt halva timpengen?)

År 1935 blev det sista året för Tåktbacken, tiderna var bättre och därmed ökade anspråken. Toaletter och parkeringsplatser saknades eller var dåliga och konkurrensen från parken i Borlänge, "en av Sveriges bästa" blev för stor.

Godtemplarparken

I parken vid godtemplargården ordnades årligen sommarfester av logen Barbro. Olika uppträdande av olika slag förekom, till exempel föredrag, teater, sång och musik. Där uppträdde bland andra Torsångs Privata Musikkår.

Ett populärt inslag i seklets början var de korta bilturer som Erland Tyllgren erbjöd för 25 öre turen.

Innan kraftverket i Långhag byggdes, varierade vattenståndet vid högvatten och lågvatten och Godtemplarparken blev ofta översvämmad. Festerna fick ofta flyttas till Tåktbacken eller Spångbro. När kraftverket väl var byggt, innebar dämningen av Dalälven att vattennivån höjdes så mycket att parken inte kunde användas alls.

Sveaborg

Festplatsen Sveaborg låg på Ötäppan, på Sunnanö, i närheten av den nuvarande bystugan. Några närmare uppgifter om festplatsen har inte gått att få fram, men troligen fanns den på tidigt 1900-tal eller sent 1800-tal. När Sveaborg revs, skaldade någon "Nu har Sveaborg fallit!" med anspelning på fästningen i Finland med samma namn. Det enda som för 50-60 år sedan fanns kvar av festplatsen, var en förfallen byggnad som revs och en skilt med texten Sveaborg, som togs tillvara samt minnet av en brutalt misshandlad ortsbo.

Tillfälliga festplatser

Under slutet av 1920-talet ordnade Torsångs frivilliga brandkår sommarfester vid Burgrevgården, främst för att stärka sin kassa. Även vid Spångbro (den nuvarande vägens anslutning till Sunnanö) ordnades fester av olika organisationer, när vattennivån tillät att man kunde vara där. Vid dessa arrangemang användes logen Barbro's flyttbara dansbana. Vid sommarfesterna förekom även fotbollsmatcher mellan gubbar och damer. Festerna förekom bara en kortare tid.

Folkdanslag

SGU Folkdanslag

1932 bildades en SGU-avdelning (Sveriges Godtemplares Ungdomsförbund) med namnet 410 Thor. Inom avdelningen startade året därpå ett danslag, Torsång-Ornäs folkdanslag. Ledare var systrarna Olsson i Dalsjö, Greta, Vera och Karin, som tidigare tillhört ett folkdanslag inom SLU i Tuna (Svenska Landsbygdens Ungdomsförbund, som senare blev CUF Centerns Ungdomsförbund).

I övre raden står Fride Karlsson, Milsbo, John Nilsson, Kårtylla, Karl Gustav Nygren, Ornäs, Sven Andersson Janérs, Nordanö, Helge Andersson, Kårtylla och Nils Eriksson, Sunnanö.

I den undre raden ser vi Gut Anna Andersson, Sunnanö, Margit Larsson, Kårtylla, Karin Olsson, Greta Olsson, Vera Hedman, alla tre från Kråkbo och Aline Olsson, Dalsjö.

Fiolspelmän var John Hedlund i Ornäs och Erik Olsson i Dalvik. Premiären ägde rum samma år, alltså 1932. Danslaget framträdde på SGU ungdomsmöten i Malung, Svärdsjö, Insjön, Mockfjärd, Söderbärke och Lilltorpet i Falun. Även hotellen i Rättvik och Siljansborg gästades. På den tiden hade Rättvik inget eget folkdanslag!

1944 slutade danslagets verksamhet på grund av att andra världskriget pågick och karlarna blev inkallade.

Under det första året lånade danslaget mansdräkter från Vika, som då hade slutat med sin dansverksamhet. Senare tog Torsång fram sin egen mansdräkt, den kvinnliga dräkten togs fram redan 1927.

Torsångs Folkdansare

Torsångs Folkdansare bildades 1984. De första grunderna i gammaldansens mysterier

lades med hjälp av lärarna Sven-Erik och Margaret Olsson i Fagersta, Borlänge. Danslaget övade varje söndagskväll i Torsånga skolas gymnastiksal. Där dansades det i många år, men när det nya församlingshemmet byggdes, ställdes stora förhoppningar på att i stället få dansa där, men ännu på 1980-talet var kyrkan avogt inställd till dans i sina lokaler. Det dröjde en bit in på 1990-talet innan dans kunde tillåtas där.

Torsånga Folkdansare är "allätare", det betyder att danslaget under åren har övat och visat upp en mycket bred repertoar, allt från hambo, schottis, snoa och polskor till tango, foxtrot och one-step. Även bugg praktiseras. Denna inställning till dansandet har också ibland lett till några spektakulära föreställningar. En gång gjorde danslaget en uppvisning för Hushållningssällskapet. Laget framförde en visserligen traditionell dans, men de hade klätt sig i ungdomliga och moderna strandkläder, dvs tajta shorts, minimala T-tröjor och annat vågat. Hushållningssällskapetets reaktion var intressant, ansiktena var något stela och applåderna pliktskyldiga.

Danslagets höjdpunkt under året är utan tvekan midsommaren. För danslaget som för de flesta andra Torsångabor, betyder midsommaren ett hårt, men roligt, arbete från tidig morgon till sen kväll. Dagen inleds för danslaget med blom- och ormbunksskörd inför kransbindningen i Tylla, följd av en kort matpaus på eftermiddagen, sedan samling i Tylla med en kort repetition av dagens föreställning. Ekor och ångbåtar bemannas inför ångbåtsparad och kransrodd och sedan fortsättning av midsommaraftonen med alla sina programpunkter på hembygdsgården fram till kvällens körkonsert i kyrkan.

En annan höjdpunkt blev midsommardagen 1999. Då gavs en folkmusikmässa i Torsånga kyrka, "Träd in i dansen". Där dansade, sjöng och spelade Torsånga Folkdansare, Torsånga Trallare, Tuna-Torsångskören och Tylla Spelmän tillsammans med Anna Karin Norlander, fiol, Paul Larsson, fiol, Lena Lind, fiol, Christine Dent-Källing, bas, Katarina Hult, flöjt, Yngve Hult, dragspel, allt under ledning av Helene Larsson, kantor i Torsånga. Prästen hette Tomas Jansson.

Så här skrev Dalademokraten om mässan:

"Visst får man lust att klappa, det är dödligt vackert, men där går gränsen. De vana kyrkobesökarna bredvid mig i bänken låter händerna ligga kvar i knät och jag får anstränga mig att göra detsamma."

Barnfester

Kyrkans barnfester

I mitten av 20-talet testamenterade Anders och Britta Jansson på Finnäset en summa pengar till kyrkan. Räntan av kapitalet skulle finansiera en julfest på trettondagen för barn i Torsånga församling.

Julfesten var efterlängtd av varje barn, alla fick en påse gotter. Lika eftertraktat på den tiden som idag, men jag tror att påsen ändå var mera efterlängtd då! Jag har ett personligt minne från den tiden. Julfesten ägde som vanligt rum på Trettondagen, samtidigt genomfördes stora isbanetävlingar för racerbilar och motorcyklar på Ösjön och Uvbergsviken med deltagare från hela den nordiska eliten. Här stod jag nu inför ett mycket stort problem - Vad skulle jag välja? (Jag avstod från gottpåsen!)

Julfesten firas fortfarande. Efter gudstjänsten i kyrkan besöks församlingshemmet, där det dansas runt granen och serveras kaffe och saft med bröd och kakor och givetvis utdelning av gottpåsar från tomten.

Brittas och Anders minne lever än!

Torsånga IF:s julfester

I slutet av 1950-talet ordnade TIF mycket populära julfester i godtemplarlokalen. Där förekom skämtlekar, uppträdande av trollkonstnärer, tecknade filmer och dans kring granen. Kaffe och saft naturligtvis, med andra ord, både gammal och ung trivdes!

TIF julfest omkring 1960. Kristina Sundberg är nummer två från vänster. Foto Ernst Krapf

Midsommarfester

Från min barndom på 20-talet har jag ett vackert minne. Finnäs-Britta Jansson hade som tradition på midsommaraftonen att gå upp på berghällen vid hemmet på Finnäset och blåsa in midsommaren på sitt vallhorn. Där stod hon och lät valltonerna ljuda ut över sjön Runn med omgivande byar. En vacker tradition av den gamla vallkullan. Foto Georg Stare.

Midsommar i Kårtylla omkring 1915

Midsommar i Torsång

Någon ordnad form av midsommarfirande förekom inte i Torsång under nittonhundratalets första årtionde. Midsommaren firades då privat eller i goda grannars och vänners sällskap.

Midsommaren 1939 samlades några ungdomar utanför Torsångs Kafé. Av någon anledning hade det inte blivit någon färd till Leksand eller Rättvik, som då var det enda

rätta sättet att fira midsommar. Vi gick till ångbåtsbryggan, där en högdäckad pråm låg förtöjd, och hämtade Axel Eriksson från Räfstylla, allmänt kallad Esa, som med sitt dragspel fick stå för dansmusiken.

Detta fick Wiktor Haglöf i Hembygdsföreningen reda på och tyckte att det var ett bra sätt att fira midsommar i Torsång. Året därpå, 1940, ordnades det första officiella midsommarfirandet i bygden. Majstång anskaffades och restes i närheten av Vasastenen på den blivande hembygdsgården och lekarna skedde delvis på landsvägen. Hembygdsgården fanns inte då, det dröjde till 1952. Dansen fortsatte sedan på pråmen vid ångbåtsbryggan.

Så förflöt några års midsommarfirande, men senare med godtemplarnas flyttbara dansbana och med musikerna sittande på en fyrhjulig vagn. 1952 var Hembygdsgården uppförd och festligheterna flyttades till gårdsplanen. Till en början var publiken bara något hundratal personer, men redan då hindrade tillställningen trafiken till och från Sunnanö. Då började hembygdsföreningen att fylla ut området bakom Storstugan mot Prästtjärn. Majstången flyttades till sin nuvarande plats och en stationär dansbana byggdes. Därmed blev festplatsen större och en gärdesgård sattes upp efter landsvägen mot Sunnanö.

År 1960 infördes rodden från Tylla till Hembygdsgården med blomsterkransar och girlanger, på förslag av Tage Pettersson. Detta var ett lyckat inslag, publiken ökade för varje år. 1991 direktsändes midsommarfirandet i en timslång TV-sändning. Publiktillströmningen var enorm, vissa uppskattade antalet till 15 000-20 000 personer.

Kransrodden från Tylla. Den gången regnade det, roddarna har genomskinliga regnkappor över sockendräkterna. En sådan klädsel hör till undantaget på midsommar i Torsång, liksom vid skolavslutningen, då skiner alltid solen! Foto Bertil Olsson

Midsommar i Torsång är nu riksbekant och besöks av många tusen personer varje år. Numera ingår också en ångbåtsparad på initiativ av Kjell Eriksson i Asplunda. Paraden är mycket omtyckt och tillsammans med kyrkbåten och ekorna med blomster, är det en underbart vacker syn i vår sköna bygd. De flesta besökarna kommer med bil, Torsångs idrottsplats, parkeringsplatser, vägkanter, åkermark, ja allt som kan användas för parkering är fullt med bilar. Längs Lillälvens stränder ligger hundratals fritidsbåtar, ibland i dubbla rader. Festligheterna arrangeras av Hembygdsföreningen och Torsångs IF i samverkan.

Ångbåtsparaden på midsommarafton 1997. Ångaren Domnarfvet leder paraden med dansare och spelmän på fördäck. Efter paraden kommer kyrkbåt och kransroddare. Till vänster dansar Lillemor och Harald Skölving, i förgrunden spelar Björn Ristner fiol, i bakgrunden Lillälvsbron, fylld med åskådare.

Midsommar i Haganäs

När Haganäs köptes av Domnarvets tjänstemän 1942 ordnades årligen ett midsommarfirande. Det skedde dock mera privat och ett fåtal ortsbor deltog. Numera sker det inget särskilt midsommarfirande i Haganäs, som är en välkänd restaurang och konferensanläggning.

Midsommar i Kyna - Tomnäs

Vid midsommartid 1943 fyllde Elis Hellberg i Kyna 60 år. Bygdens folk beslöt sig för att

uppvakta honom och det blev upptakten till midsommarfirandet i Kyna.

Som majstång fick en utrangerad radioantenn tjänstgöra. Dalpilar gjordes av trä, ett hjärta för blomsterdekoration av järn smiddes av Halvar Schedvin och i toppen sattes en vimpel av järn med årtalet 1943.

Majstången sattes mitt i byn i kurvan vid Trummens gård, där talet till sommaren framfördes och lekarna gick av stapeln. Sedan gick man till "Röladan" där dansen fortsatte. Under 60-talet flyttades dansen till ladan i vägskälet vid Tomnäs anhalt. På detta sätt firas midsommaren i Kyna än i dag och festligheterna sköts fortfarande av Tomnäs-Kyna-Storsund Bygdeförening som bildades 1943.

Filminspelningar

Till Österland

En sommarsöndag 1925 togs en del scener till filmen Till Österland i Torsång. Filmen var en fortsättning på filmen Jerusalem av Victor Sjöström och var en del av berättelsen om Ingmarsarvet, som byggde på romanen av Selma Lagerlöf.

Samlingen skedde i godtemplarlokalen där artisterna och statisterna från orten samlades och fick tidstrogna kläder. Den första scenen, en bröllopsscen, togs på kyrkvallen. Här kom ett brudpar ut ur kyrkan och satte sig i en lövklädd hästvagn, före brudparet gick spelmän och efter ett bröllopfölje.

Nästa scen togs vid prästallén, det vill säga vägen mellan nuvarande idrottsplatsen och prästgården, där det fanns en björkallé som höggs ner när vägen breddades i slutet på 1930-talet. Här färdades nu en 10-15 hästar med kärror lastade med resgods. De skulle föreställa Nåsbornas utfärd till det heliga landet.

En scen togs också med kameran uppställd vid Trutenbo med Lillälvsbron, dvs flottbron, i förgrunden och kyrkan i bakgrunden. Här åkte de utvandrande Nåsborna över den gamla bron, en vacker vy!

Inspelningen tog lång tid, mest på grund av att den tidens film krävde mycket ljus. Vi fick agera när solen var framme, gick den i moln fick vi ta en paus som ibland kunde bli lång. Dessutom måste flera scener tas om, tills regissören Victor Sjöström blev nöjd.

De skådespelare som medverkade var bland andra Lars Hansson och Mona Mårtensson, den tidens främsta. Deras roller var Ingemar och Gertrud. Vidare förekom en ung flicka med rollen som Barbro. Flickan var Greta Gustafsson, som senare tog namnet Greta Garbo och blev en av filmhistoriens största stjärnor.

"Jag har ett personlig minne från denna inspelning. Vi samlades i godtemplarlokalen för påklädning och sminkning. All utrustning förvarades i packlårar av trä. På dem råkade jag riva en lucka på mina byxor där bak. Detta generade mig mycket denna dag. Vid inspelningen på kyrkvallen tog en av filmfolket tag i mig och lyfte mig högt upp i luften. Jag var oerhört generad, tänk om någon hade sett luckan på mina byxor!"

Greta Garbo och Lars Hansson som Barbro och Ingemar vid inspelningen av filmen Till Österland. Fotot är taget vid Godtemplargården av en okänd fotograf år 1925

"En annan episod hände vid inspelningen av färden över flottbron. Där satt en ung flicka från filmsällskapet på älvstranden och tittade på. Någon i sällskapet berättade att hon snart skulle resa till Amerika. För en ung grabb var på den tiden en sådan resa, den största händelse som kunde hända i en människas liv - tänk att få se en person som skulle åka dit! Inte visste jag att det var den blivande världsstjärnan Greta Garbo!"

Gustav Vasas äventyr i Dalarna

Filmen spelades in 1928 i tre avdelningar. Den andra delen berör Torsång, det är episoden där Gustav Eriksson Vasa i sin flykt från Rankhyttan går genom isen på Lillälven vid Torsångs kyrka, räddas av färjkarlen och torkar sina kläder i färjestugan. De scenerna

var dock inte inspelade i Torsång! Vid senare visningar av filmen, efter premiären, var avsnitten dessutom bortklippta.

Scenerna vid Ornässtugan var däremot oförändrade, där Gustav Vasa flyr genom dasset med till den väntande kusken, drängen Jacob från Vikens by i Torsång. Kusken hade vänt hästkorna bak och fram för att vilseleda de förföljande fienderna. Färden gick vidare över Runns is till Korsnäs och Svärdsjö.

I rollen som Gustav Eriksson Vasa framträdde Gösta Ekman d.ä. I drängen Jacobs roll såg vi rättaren på Ornäs Gård, Arvid Forsman. Föga anade Forsman att hand själv några år senare, skulle köpa granngården till drängen Jacob i Viken.

Rågens rike

Något senare samma år, 1928, spelades in en del avsnitt av filmen Rågens rike i Torsång. Filmen handlade om den finska författaren Jarl Hemmers bok med samma namn. Regissör var Ivar Johansson.

Några scener togs vid Prästgården, där ett prydligt rågfält fick utgöra ett vackert motiv. På Kuresgården i Tronsjö spelades också in flera scener i filmen. Här bodde, enligt manuset, en originell man allmänt kallad Profeten. Kuresgården passade bra för dessa scener, då gårdens exteriör fortfarande hade kvar sin ålderdomliga karaktär (gården byggdes senare om till sitt nuvarande utseende). En scen bestod av ett möte med många människor deltog. Profeten talade där till folket. Den scenen togs i hagen bakom Kures, ner mot sjön.

Kuresgården. Foto Karl-Erik Forslund

En vacker sommarsöndag samlades traktens ungdom på Kuresgården för att delta i inspelningen. Hela söndagen gick åt med många uppehåll och pauser i väntan på att solen skulle skina på himlen. För att ytterligare förhöja ljuset på de agerande, sattes det upp stora skärmar av vit vaxduk. Men stackars den som tittade in i kameran, då fick scenen tas om och regissören skrek och var arg!

En rolig scen var då Profeten kom ut från dasset, ett vackert timrat uthus. Här hade filmsällskapet dekorerat överdelen med blomrankor och inskriptionen "Filosofiska fakulteten". Denna klenog är nu tyvärr riven.

Följande söndag blev vi aktörer hämtade med Erik Venngrens lastbil från Milsbo och skjutsades på flaket till Kvista gård i Stora Skedvi, där inspelningen fortsatte.

Venngrens lastbil. Till vardags ett arbetsfordon, men till helgen sattes hytten upp på flaket och lastbilen gick i nöjestråfik.

Profetens roll spelade av Mattias Taube, en bror till Evert Taube. Vilka de övriga huvudrollsinnehavarna var kan jag inte komma ihåg.

Filmen visades på Röda Kvarn i Falun och var barnförbjuden. Jag lyckades ändå komma in, jag talade om för vaktmästaren att jag medverkade i filmen. För säkerhets skull måste jag

dock sitta längst bak, om polisen skulle titta in!

Nattvardsgästerna

I nollgradig kyla i början av december 1961, gästades Torsång åter av ett filmsällskap. Denna gång spelades in en del avsnitt ur filmen Nattvardsgästerna med regissören Ingmar Bergman.

Nu hade nya tider kommit. Filmfolket var inte längre beroende av ljuset från solen, i stället hade de bilar med både ljus- och ljudaggat, borta var den svartvita bilden och stumfilmen, nu var det färgfilm med ljud! I huvudrollerna fanns Max von Sydow och Gunnel Lindblom.

Hembygdsföreningens filmer

Hembygdsföreningen har under årens lopp låtit spela in flera filmer som visar liv och leverne i bygden.

Den första filmen heter Torsång i helg och vardag. Den består av två avsnitt, båda med ljud.

Det första avsnittet är från 1948 och visar auktionen från Albert Elvén i Dalviksberg, vidare invigningen av Torsångs idrottsplats med en fotbollsmatch mellan Torsång och Brage, med mera. Filmen är i svartvitt och ca 65 minuter lång. Fotografen var Allan Pettersson, även kallad Allpe.

Det andra avsnittet är i färg från 1960 av fotografen Ernst Krapf. Filmen visar kyrkrodd från Tomnäs och en hobbyutställning i Torsång. Midsommarfirande i Torsång 1960 med den första kransrodden från Tylla med mera.

Den andra filmen heter Händelser i Torsång och är från 1977-78. Den innehåller midsommarfirande i Torsång, TV-filmen om midsommargudstjänsten, friluftsgudstjänst i Viken, ångbåtarna Tomten och Engelbrekt med mera. Fotografen var Uno Candell, filmen är ca 40 minuter lång.

Den tredje filmen heter Året i Torsång och är från 1981. Den visas bland annat reparationer på Hembygdsgården, Valborgsmässofirande, barn i skolan och skolans avslutning på sommaren. Dessutom en hantverksdag, Haglöfs Ryggsäcksfabriks sista år, hobby tillverkning av klockfodral, Torsångs Vävbod, Torsångs Sliperi med mera. Fotografen var Einar Hallqvist. Filmen är 60 minuter lång.

Det finns även kortare avsnitt av olika händelser i bygden. Därutöver har hembygdsföreningen stora samlingar av fotografier och diabilder från bygden.

Hantverksdagar

Under några år i slutet av 1970-talet och början av 1980-talet ordnade Hembygdsföreningen hantverksdagar på Hembygdsgården. De var välbesökta och livligt uppskattade, men eftersom de krävde mycket arbete för både arrangörer och medverkande yrkesfolk har de dessvärre upphört.

Basarer

SGU arrangerade soaréer och fester tillsammans med ortens kooperativa kvinnogille till förmån för ortens behövande barn, då framträdde även folkdanslaget.

Sommarkvällar på Hembygdsgården

Sommaren 1981 ordnade Hembygdsföreningen under enkla former underhållning av spelmän och dans på hembygdsgården. Sommaren var regnig och marken vid dansbanan var vattensjuk, publiken måste därför nästan varje gång flytta in i storstugan. Där lyssnade vi på musik, drack medhavt kaffe och åt korv. Vid dessa första sommarkvällar

med underhållning kom det ca 40-50 personer.

Publikintresset ökade dock med tiden. Genom samarbete med Vuxenskolan, som bidrog ekonomiskt, engagerades berömda svenska artister och trubadurer. Vi fick tillfälle att lyssna på Dan Anderssons visor med sång av Nils Birgersson och Härje Ångman, Gunnar Turesson, Gunde Johansson, Mats Pålsson, Staffan Percy och Sune Mangs. Vi ska inte heller glömma Evert Sandin från Rättvik och Regnbågen från Stockholm.

Den kvällen då Mats Pålsson besökte oss regnade det. Föreställningen flyttades därför till församlingshemmet, som fylldes till bristningsgränsen.

Sommarkväll på Hembygdsgården med kabaré Regnbågen från Sollentuna kring 1980. Foto Tage Petersson.

Efter några år måste sommarkvällarna på Hembygdsgården ställas in på grund av ekonomiska skäl, eftersom Vuxenskolan inte längre kunde hjälpa till.

Milanveckan

År 1994 kolades en mila i Torsång, för första gången på många decennier. Det var Ragnar Scherling och Jan Ellström, som tidigare hade kolat milor på Borlänge Hembygdsgård. Efter några år klagade de som bodde närmast hembygdsgården på den starka doften och Ragnar och Jan tog kontakt med Torsångs hembygdsförening för att få flytta milan till Torsång. De ansvarade för kolningen av två milor, sedan var Torsångsborna redo att ta över ansvaret.

Vid ungefär samma tid övertog Hembygdsföreningen flottningsföreningens gamla smedja i Pilbo och därför bildades Kol & Smidesgillet i Torsångs Hembygdsförening. Gillet tog ansvaret för både kolmila och smedja. Smedjan har renoverats och nu, år 1999, har gillet kolat ytterligare fyra milor, som årligen producerar både grillkol och smideskol.

Milan tänds till musik från Tuna Spelmanslag och sång av Råndan, gärna tillsammans med troll och annat oknytt. Under den vecka som milan kolar är det uppträdanden varje kväll på hembygdsgårdens scen och dansbana. Kolarna sköter milan och bakar kolbullar. I köket i Lillstugan kokas kaffe och bredds smörgåsar.

Milankvällarna har blivit mycket populära, det kommer besökare till milan dygnet runt.

Att riva en mila är ett smutsigt och dammigt arbete. Lennart Lindkvist använder klokt nog ett rejält dammskydd. Notera hur veden står som långa kolpelare! Foto Magnus Ohlsson

Tyllsnäs Udde

År 1991 köpte Peter Lavmo en lade på Långlandet och byggde upp den igen på sin gård på Tyllsnäs Udde. Här ordnas nu tisdagsdanser under sommaren tillsammans med ortens idrottsföreningar. Vid dansladan finns också en campingplats och rumsuthyrning. Tyllsnäs Udde hyrs också av t ex Torsångs IF för sina årsfester.

Bystugor

Omkring 1950 sålde Torsångs kommun sina byskolor i Milsbo, Dalvik, Sunnanö och Norsbo till respektive byar.

Dalvik skola är nu helrenoverad efter en brand och är en modern hyresfastighet.

Norsbo skola blev efter kommunsammanslagningen överförd till Falu kommun och är en bystuga för de närliggande byarna.

Sunnanö och Milsbo skolor är även de helrenoverade till väl fungerande bystugor och är utmärkta samlingslokaler för bybor och andra hyresgäster.

Programverksamheten är livlig med många arrangemang och underhållningar. I Milsbo bystuga visades bland annat Hoffners dockteater, sjöngs operettsånger av Bengt Fredriksson, berättelser av Sibirienresenären Ove Andersson och Jorden runtseglaren Gunnar Lundgren och uppträdande av Regnbågen från Stockholm med flera artister.

Även i Sunnanö bystuga förekommer liknande program. I bystugorna ordnas även julfester, Valborgsfirande, byvandringar och midsommarfirande.

I Tronsjö by firas, i samband med bystämman sedan 1997, midsommar vid Bagarstugan med dans i Sjöbergs loge. Denna fest äger rum den första lördagen efter midsommar. Senare på sommaren genomförs en jazzkväll på Sjöbergs loge av Inger och Kjell Hägglund med inbjudna jazzmusiker.

Rösåsens utsiktstorn

Tornet restes 1935 av intresserade ordsbor i de omgivande socknarna Vika, Stora Skedvi, Gustafs och Torsång. Tornet är rest på Rösåsens högsta punkt, 293 meter över havet. Det är öppet sommartid och har en servering.

Varje sommar ordnar Centerns avdelning i Torsång en sommarfest här med framträdande av kända politiker och även underhållning med musik och sång.

Rösåsens utsiktstorn. Utsikten är bedövande vacker, ett tips är att åka dit en vacker valborgskväll. Runt horisonten glimmar otaliga majbrakor med fyrverkerier. Kanske är det även ett tips att fira årtusendets nyårsafton här? Fotot visar ett vykort som ritats av konstnären Arne Olsson

Radio och TV

Den första radiomottagaren i Torsång visades och hördes i Godtemplarlokalen år 1922 eller 1923 av den kringresande underhållanden Mejerhjelm. Den kvällen fick vi dock inte höra något ur tratten, den såg ut som en äldre grammofontratt, det kom bara ut tjut.

Följande söndag återkom Mejerhjelm, då med bättre tur, vi som var där fick för första gången i våra liv höra både tal och toner ur en radio, men det var många störningar och tjut!

Den första sportsändningen i radio upplevde jag 1924, då Sven Jerring refererade Vasaloppet. Segraren hette Sven Utterström från Boden. Då hade kristallmottagare med hörlurar gjort sitt intåg i bygden.

TV kom in i våra hem i slutet av 1950-talet och nu finns det datorer med Internet i nästan varje gård.

Övriga nöjen

Underhållning i godtemplarlokalen

I godtemplarlokalen förekom olika underhållningsprogram. Kring sekelskiftet 18-1900 fanns varken radio eller TV, varje förströelse från vardagens mödor och besvär togs tacksamt emot. Här har kända trollkonstnärer framträtt, glada och humoristiska komiker som Skånska Lasse och Glada Kalle med sin gris. Kraftkarlar som Siljansnäsarn och Roslagsbjörnen visade upp sina styrkeprov. Därtill kom sång och uppläsning av skilda

slag.

Godtemplarlokalen 1935. Fotot är taget vid en sammankomst för IOGT-logen Barbro år 1935. I förgrunden sitter bland andra Erland Pettersson, Forsberg, Wiktor Haglöf och C. K. Ernberg. Fond och kuliss förvaras numera av Hembygdsföreningen. Foto Sven Samuelsson

I slutet av 1800-talet förekom även religiösa möten i godtemplarnas lokal, eftersom de föreningarna saknade egna lokaler. Listan på de olika arrangemangen kan göras hur lång som helst, men det får räcka med detta som ett litet axplock på det rika utbudet.

IOGT-lokalen i Torsång var ett centrum för det profana nöjes- och föreningslivet i bygden under åren 1889-1969.

Fisketävlingar

Visse ni att Torsångs Idrottsförening var bland de första som organiserade fisketävlingar på vintern i Dalarna? Den första tävlingen som TIF ordnade ägde rum på Nedre Kårtyllsjön mitt emot Kanotstadion, troligen i slutet av 40-talet.

Den största tävlingen genomfördes på Ösjön 1959. Första priset var en resa till VM i tungviktsboxning i New York, USA, mellan Floyd Patterson och Ingemar Johansson. Vi minns nog alla hur det gick, Ingemar vann och blev Sveriges förste och hittills ende världsmästare i tungviktsboxning.

Föreningen blev även engagerad för att hjälpa och undervisa andra föreningar i att arrangera fisketävlingar. Nu sker sådana varje år, men av andra arrangörer, Ösjöns is perforeras av isborrar och enorma mängder småfisk dras upp.

Träbåtens dag, Ångbåtens dag, Torsångsdagen

Under sommaren är Torsångbygden full av liv och rörelse, både på land och särskilt till sjöss. Torsång blir varje sommar ett centrum för den livliga båttrafiken. Här firas Träbåtens dag och under senare år även Ångbåtens dag. Då ges allmänheten tillfälle till en sjötur med de vackra ångbåtarna. Torsångsdagen firas på idrottsplatsen med många olika arrangemang. För några år sedan ingick även en dragkamp med ett lag på var sin sida av Dalälven, förlorarna fick bada i älven!

Publikintresset är stort när träbåtar och ångbåtar visar upp sig i Torsång. Foto Lena Finnmarker

Öppet hus i Torsång

År 1998 var det premiär för öppet hus för ortens hantverkare, företagare och affärer. Bagarstugan i Tronsjö och Pilbo smedja var i full gång, alla affärer, handelsträdgård, motormuseum, kyrka med mera, var öppna hela kvällen.

Runt om i Kyrkbyn brann nästan femhundra marschaller och visade vägen till allt av intresse. Ljusen som speglade sig i älvens svarta vatten var en vacker syn i den mörka vinterkvällen och jag hoppas att det återkommer årligen.

Julmarknad i Tronsjö

Sedan 1992 ordnar Hushållningsgillet i Torsång tillsammans med Vuxenskolan en julmarknad i Tronsjö vid bagarstugan.

Här pågår under hela dagen bakning av hållbakat bröd och gräddningen av kolbullar. Till salu finns julgranar och tallar, hemslöjd, hemstöpta ljus och julgodis. I Sjöbergs loge bjuder Bengt och Karin Larsson på välsmakande hemlagad glögg, kaffe och pepparkakor.

[Till huvudsidan](#)
